

Antwerpen, 28 juni 2024

Beste zorgpastor,

Tijdens een vorming van het CCV Oost-Vlaanderen/Antwerpen rond geestelijke begeleiding en pastorale zorg (“De ziel op het spoor komen” - november 2023) werd door Bert Lodewijckx een werkwinkel georganiseerd met als thema ‘geestelijke begeleiding bij het levenseinde’. Bert, inmiddels gepensioneerd, was pastor in de GZA ziekenhuizen Antwerpen en is sinds vele jaren geestelijk begeleider. Tijdens deze werkwinkel werd vertrokken van de “zeven kruiswoorden”, de laatste woorden van Jezus aan het kruis, om de diepere dimensie in de pastorale zorg bij het levenseinde aan het licht te brengen. Deze bijbelse woorden dragen een sterke spirituele boodschap in zich en schenken ons tevens kostbare ankerpunten om de innerlijke processen te beschrijven die de mens kan doormaken.

Vanuit de uitwisseling met alle deelnemende pastores groeide de droom om vanuit de rijke universele schat van deze bijbelse woorden een boek samen te stellen, een getuigenis van de pastorale expertise die in Vlaanderen bestaat. Dit boek zou troost en bemoediging kunnen bieden bij stervenden en hun naasten, en daarnaast ook ondersteunend werken voor zij die stervenden en hun naasten begeleiden. We willen het boek graag opentrekken, ruimer dan enkel de stervensfase in het leven van mensen, want deze kruiswoorden kunnen betekenisvol zijn bij alle vormen van lijden, waar we als mens mee te maken krijgen en we wensen graag de bijbelse dynamiek die de laatste woorden van Christus in zich dragen hierin als rode draad uitwerken.

We zijn ervan overtuigd dat zulke getuigenissen werkelijk iets kunnen laten oplichten van de bijzondere bewegingen van de Geest en van innerlijke processen die mensen bij vormen van lijden doormaken.

Wij hopen dat dit boek ook kan gelezen worden door mensen met andere levensbeschouwelijke overtuigingen. Deze kruiswoorden kennen immers een sterke universele waarde!

We beogen een ruime en toegankelijke insteek van verschillende collega's die écht aan het bed van mensen staan en van daaruit getuigen. We willen dit boek dus met velen schrijven, gedreven pastores uit heel Vlaanderen. Zo kan het pas écht een veelzijdig en kleurrijk palet worden van ervaringen en impressies. We vermoeden sterk dat jij met jouw concrete en rijke ervaringen op de werkvloer een steentje zou kunnen bijdragen. Ook mensen uit andere disciplines, die met bezieling in de zorg werken en die een sterke affiniteit hebben met de spirituele dimensie (dokters,

verpleegkundigen, logistiekers, vrijwilligers), zouden we graag willen uitnodigen om mee te werken aan het boek.

Naast woord is ook ruimte voor andere creatieve uitingen (bv. foto's, tekeningen, quotes, de verwijzing naar kunst, muziek, rituelen, gebed, andere vormen van reflectie,...).

Ben je bereid om hieraan mee te werken, of ken je anderen (ook vanuit andere die hierin iets zouden kunnen betekenen? Er is de mogelijkheid om zelf iets uit te schrijven maar ook de mogelijkheid tot interview, telefonisch of live. Wij zorgen dan voor de eindredactie.

We zouden dit alvast fantastisch vinden...

Bij deze brief vind je het kader van de zeven kruiswoorden met wat vragen die als vertrekpunt kunnen dienen om je getuigenis of getuigenissen neer te schrijven.

Indien je hier graag aan zou willen meewerken en/of nog meer info wenst, zouden we graag ten laatste tegen 15 september van jou een reactie ontvangen. Je mag je natuurlijk gerust al sneller aan het schrijven zetten als je wil!

We zijn nieuwsgierig naar jouw reactie!

Een verbonden groet,

Elke De Greef en Bert Lodewijckx

Elkedegreef@gmail.com / 0472/81.22.07.

bert.lodewijckx@gmail.com / 0476/44.87.64.

Kader voor het boek “De zeven kruiswoorden in de zorg” (werktitel), met enkele vragen als aanzet voor het uitwerken van stukjes getuigenis of ander creatief materiaal

Deze inhoudelijke input kan je op weg zetten voor het brengen van getuigenis. Het is aan eenieder om aan te voelen bij welk thema en / of welke vragen de eigen ervaringen het meeste aansluiten.

1) Ik heb dorst...

- Herken je de dorst van mensen? Hoe dan? Hoe kan je bij de immense “dorst” van mensen als spirituele zorgverlener, als pastor, nabij blijven? Op welke manieren dan? (bv. d.m.v. rituelen, bidden, andere uitingsvormen van nabijheid, het lichamelijke,...)
- Welke vormen van “dorst” kan je ontdekken bij mensen (bv. dorst naar gerechtigheid, dorst naar de laatste tedere zorgen, letterlijke dorst, dorst naar komaf kunnen maken met schuldgevoelens,...)?
- Jezus krijgt dan zure wijn. Heeft het iets zuur, het sterven, het lijden? Hoe beleven mensen dit? Hoe ga jij daar als pastor mee om?
- Hebben we als pastor ook dorst? Op welke manier/ waarnaar? Waarin is dat voelbaar?
- Dorst spreekt over een gemis, of een verlangen. Waar herken jij vormen van gemis? Welke verlangens zijn er, bij het sterven, in het afscheid nemen, in het lijden ?
- Wat als niets volwaardig tegemoet kan komen aan gemis? Wat met aanvaarding van wat niet meer kan, niet meer is? Een niet te lessen dorst... Hoe gaan we daarmee om?

2) Mijn God, Mijn God waarom heb je mij verlaten...

- Hoe Godverlaten kunnen mensen zich voelen bij hun sterven, in hun diep lijden?
Hoe ga jij daar als pastor mee om?
- De grote “waarom”-vragen...: ‘Waarom ik?’, ‘Waarom moet mij dit overkomen?’, ... Hoe gaan mensen hier mee om? Wat doe je hiermee in de rituelen, je gebed met mensen en andere uitingsvormen, bv. ook de liefdevolle, gepaste aanraking?

- Heb je ervaring met de eenzaamheid, het gevoel van verlatenheid bij mensen? Wat doe je? Hoe reageer je? Hoe ga je daarmee om?
- Niet alleen een stervende heeft dat gevoel van verlatenheid. Ook de naasten rond een stervende kunnen zeer sterk dat gevoel van onrechtvaardigheid en verlatenheid ervaren.
- Heb je ervaringen waarbij mensen helemaal alleen sterven? Van God en mens verlaten? Hoe ga je daarmee om?
- Wat betekent eenzaamheid / verlatenheid voor jou?

3) Vader in uw handen beveel ik mijn Geest...

- Heb je ervaringen van hoe Godverlatenheid zich kon bewegen naar vormen van diep vertrouwen?
- Heb je ervaring met mensen die in vertrouwen en overgave konden sterven? Wat raakte je erin?
Hebben mensen dit vertrouwen nodig?
- Hoe zie je vormen van angst aanwezig bij stervenden en/of hun naasten en bij diep lijden? Wat gebeurt er daar? Hoe reageer jij bij angst? Is er taal of teken om aanwezig te blijven bij de diepe doodsangst?
- Zijn er vertrouwenwekkende woorden of handelingen, rituelen of tekens, gebed waarover jij kan getuigen?
- Hoe ben je aanwezig bij niet-gelovigen? Op welke manier is bij hen vertrouwen en angst aanwezig? Hoe blijf je daar bij?
- Wat versta jij onder de “Geest”? Welke rol kan spelen de Geest in jouw palliatieve begeleidingen?

4) Vader vergeef hun want ze weten niet wat ze doen...

- Waar zien jij herstel gebeuren bij het sterfbed, in het aangedane lijden? Is er ruimte voor vergeving?
- Zie je processen van liefde tot het uiterste in de levenseinde fase?
Hoe dan?
- Hoe belangrijk is de bijzin “ze weten niet wat ze doen”?
- Waar ben je getuige geweest van vormen van onmacht en hoe gaan mensen daarmee om? Hoe ga jij ermee om?

- Waar en wanneer is vergeving mogelijk geweest? Waar en wanneer niet?
- Hoe neemt dit een plaats in in rituelen, in gebed, in andere handelingen, in het tedere?

5) Vandaag zal je met mij zijn in het paradijs...

- Wat kan verstaan worden onder dat paradijs?
- Maken bij jou mensen in de levenseinde fase hun levensbalans op? Hoe kunnen mensen hierbij geholpen worden?
- Hoe ondersteun jij levensbalans gesprekken?
- Kan jij uitdrukken dat mensen welkom zijn bij God? Hoe bid je voor hen en met hen?
- Wat doet het met jou als iemand je dingen toevertrouwt die schade hebben berokkend aan anderen? Kan je hen nabij zijn en hoe? Wat doe je met rituelen en gebed, welke lichaamstaal?
- Ben je bij het lijden al getuige geweest van een “paradijservaring”, van een nieuwe toekomst?

6) Vrouw, zie daar uw zoon, jongen zie daar uw moeder

Hierover zouden we een apart boek kunnen schrijven...

Er grijpen zo veel kleine en grote liefdevolle tekenen plaats aan het levenseinde...

- Wanneer was jij getuige van hoe stervenden en hun naasten aan elkaar zijn toevertrouwd? Of hoe zij aan elkaar worden toevertrouwd?
- Wat doet dit kruiswoord met jou? Hoe help jij mensen bij hun laatste blijken van liefde? Is liefde het laatste woord bij het sterven? Vertel gerust de mooie verhalen...
- Wat met de gebroken verhalen en de laatste liefde? Wat zie je? Hoe ervaar je het? Hoe leeft dit in rituelen, in gebed bij mensen? Hoe help je/ ondersteun je in het lichamelijke, bij de laatste vormen van tederheid?
- Zijn er verhalen van zorg die ontstaat vanuit diep lijden?

7) Het is volbracht....

- Wat zijn laatste woorden van mensen?
- “Het is volbracht”: is deze uitspraak enkel voor Jezus geldig?
- Wat beleef je rond de voltooiing van een leven? Hoe drukken stervenden dit uit?
- “Het is goed geweest.”: Voltooiing van het leven, een ‘voltooid leven’: kan dat, bestaat dat? Hoe voel je dat bij mensen? Hoe ga je hier mee om in rituelen, gebed, passende aanraking,..
- Kan je getuigen van afgerond lijden, dat zijn voltooiing vond?